

ВІДГУК

офіційного опонента професора кафедри акушерства, гінекології та планування сім'ї Навчально-наукового медичного інституту Сумського державного університету, доктора медичних наук, професора Нікітіної Ірини Миколаївни на дисертаційну роботу Шпортенко Ірини Анатоліївни «Удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин», яка подана до разової спеціалізованої вченої ради ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України», що створена відповідно до рішення Вченої ради ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України» (протокол 6 від 17.05.2024 р.) та Наказу ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України» № 2.6-33/1/81 від 17.05.2024 р. на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Стан репродуктивного здоров'я у жінок фертильного віку є одним з важливих показників, що характеризують здоров'я населення та розвиток країни в цілому. Проведені у цьому напрямку дослідження показали, що на стан репродуктивного здоров'я негативний вплив можуть здійснювати багато факторів ризику, серед них найбільше значення мають соціально-економічні чинники, зміни навколишнього середовища, шкідливі звички та стрес. Дослідження впливу факторів ризику на стан репродуктивного здоров'я дозволяє не тільки з'ясувати їх значимість, але і вирішити пошук ефективних шляхів профілактики виявлених порушень.

На сьогодні спостерігається постійне зростання кількості жінок, які перебувають під несприятливим впливом шкідливих звичок, серед яких вживання наркотиків та психотропних речовин має вагоме значення. З огляду на поширеність ця проблема виходить на провідне місце не тільки як соціальна, але і медична, оскільки відомо про негативний вплив шкідливих звичок на стан соматичного здоров'я, що може сприяти погіршенню і репродуктивного здоров'я жінок фертильного віку. Передусім, слід зазначити, що незважаючи на чисельні й багаторічні зусилля лікарів, науковців та суспільства, Україна, за даними ВООЗ,

відноситься до країн із високим рівнем вживання наркотичних та психотропних речовин. При цьому, зростає кількість жінок фертильного віку, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Серед факторів ризику виникнення наркоманії серед жіночого населення є соціально-економічні проблеми, погіршення умов життя значної кількості населення, що також призводить до порушень репродуктивного здоров'я жінок. Розвитку наркотичної залежності та залежності від прийому психотропних препаратів сприяють такі характерні особливості як інфантилізм, пасивність, залежність, емоційна лабільність. Значну роль для розвитку залежності можуть відігравати такі соціальні фактори як низький рівень освіти, професійної кваліфікації, відсутність інтересу до роботи, бездуховність, дія навколишнього середовища, недоліки виховання. Поряд з цим, у сучасних умовах серед порушень репродуктивного здоров'я провідне місце займають запальні захворювання статевих органів, викликані інфекціями, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Запальні захворювання статевих органів часто зустрічаються у жінок, що знаходяться під негативним впливом шкідливих звичок. Особи з розладами, пов'язаними з вживанням психоактивних речовин, знаходяться під підвищеним ризиком зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом, через складний вплив факторів, пов'язаних з їхнім способом життя, та фізіологічними змінами, що виникають внаслідок зловживання психоактивними речовинами. Цей ризик стосується не тільки незахищеного статевого акту, але і можливості зараження через кров, особливо у випадку внутрішньовенного вживання наркотиків. Саме тому дослідження особливостей хронічних запальних захворювань статевих органів, викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом у жінок з соціальнозначущими станами є надзвичайно актуальним, а лікувально-профілактичні заходи направлені на ліквідацію хибної залежності та лікування хронічних запальних захворювань статевих органів, викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом потребують удосконалення з урахуванням сучасних умов і можливостей.

Наукова новизна одержаних результатів. Проведені клініко-статистичні та соціологічні дослідження серед жінок із хронічними запальними захворюваннями

статевих органів, викликаними ІПСШ, та мають досвід споживання наркотичних та психотропних препаратів. Проведено ретельний аналіз особливостей стану репродуктивного здоров'я та визначено основні фактори ризику його порушень. Встановлено особливості мікрофлори репродуктивних органів та імунний статус у даної категорії жінок.

Дослідження виявило, що порушення менструальної функції є загальнопоширеними серед цієї групи жінок, що підтверджено глибоким аналізом гормонального статусу та вивченням рівнів гормонів, пов'язаних зі стресорними навантаженнями на організм.

Було також детально розглянуто морфофункціональні зміни статевих органів жінок з хронічними запальними захворюваннями, викликаними ІПСШ, які споживають наркотичні та психотропні речовини та виявлені відхилення на клітинному рівні стану шийки матки, що також свідчить про їх вплив на стан репродуктивного здоров'я таких пацієнток.

Важливим є результати вивчення процесів перекисного окислення ліпідів у клітинних мембранах та оцінка впливу наркотичних та психотропних субстанцій на перебіг захворювань, що передаються статевим шляхом, а також на зміни у репродуктивному здоров'ї. Доведено наявність оксидативного стресу в організмі таких жінок.

Завдяки комплексному дослідженню стану різноманітних органів та систем організму вдалося виявити нові ланки патогенетичних механізмів розвитку хронічних запальних захворювань статевих органів, викликаними ІПСШ у жінок, що знаходяться під впливом наркотичних та психотропних препаратів.

За результатами аналізу проведених досліджень було розроблено та запропоновано комплексні методи лікування та профілактики, спрямовані на покращення репродуктивного здоров'я жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ІПСШ, що знаходяться під впливом наркотичних та психотропних препаратів.

Ступінь обґрунтованості результатів досліджень та висновків. Проведені дослідження, їх результати та висновки мають високий ступінь обґрунтованості.

Було здійснено вивчення впливу наркотичних та психотропних речовин на здоров'я жінок з хронічними захворюваннями репродуктивних органів, спричиненими ІПСШ. Для забезпечення всебічного та неупередженого аналізу були використані різні передові методології, включаючи клініко-статистичні, соціологічні, мікробіологічні, імунологічні, гормональні дослідження, а також оцінка психоемоційного стану жінок. Загальна кількість обстежених склала 110 жінок, які були поділені на три групи для здійснення порівняльного аналізу.

Результати дослідження визначили важливість комплексного підходу до аналізу ефектів впливу наркотичних та психотропних речовин на жіноче здоров'я та визначили необхідність адаптованого лікування та реабілітаційних програм. Дані були аналізовані та оброблені відповідно до критеріїв доказової медицини.

Використання 171 наукового джерела з вітчизняної та міжнародної літератури забезпечило ґрунтовний аналіз висунутих гіпотез та отриманих даних. Візуалізація результатів за допомогою таблиць та графіків, а також застосування варіаційної статистики, дозволили точно інтерпретувати числові показники. Висновки дослідження чітко відображають отримані дані, підтверджуючи наукові тези роботи завдяки використанню сучасних методологічних інструментів, які забезпечують їх обґрунтованість та вірогідність.

Практична значимість результатів дослідження. Розроблені та удосконалені методи лікування та профілактики запальних захворювань статевих органів, викликаних ІПСШ у жінок, що зловживають наркотичними та психотропними речовинами. На підставі отриманих результатів для медичної практики запропоновано модель медичних послуг, яка спрямована на надання медичної допомоги жінкам з запальними захворюваннями статевих органів, що викликані ІПСШ, що зловживають наркотичними та психотропними речовинами. Оптимізовано та запроваджено новітні методи діагностики для ідентифікації хронічних запальних захворювань статевих органів, що викликані ІПСШ у жінок, що вживають наркотичні та психотропні засоби.

Отримані результати досліджень знайшли своє впровадження у практичній діяльності та навчальному процесі таких медичних та освітніх закладів, як

відділення «Проблеми здоров'я жінок фертильного віку» Державної установи «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової Національної академії медичних наук України»; гінекологічне відділення з малоінвазивними технологіями Комунальної неприбуткової організації «Чернівецький обласний перинатальний центр»; кафедри акушерства і гінекології Ужгородського національного університету; кафедри акушерства і гінекології Львівського національного університету імені Данила Галицького.

Результати дисертаційної роботи, висновки і практичні рекомендації доведено до відома наукової спільноти і обговорено.

Основні положення дисертаційної роботи доповідались та обговорювались на багатьох наукових форумах, конференціях, семінарах.

За матеріалами дисертації опубліковано 10 наукових праць, з них: 3 статті, які індексуються в базі SCOPUS, 1 розділ монографії та 3 статті у фахових збірниках наукових праць; отримано 2 рішення про реєстрацію договору, який стосується права автора на твір та 1 свідоцтво на авторське право і суміжні права.

Загальна характеристика дисертаційної роботи. Дисертаційна робота викладена на 159 сторінках друкованого тексту, з яких 127 сторінок основного змісту. Структура роботи включає анотацію, зміст, перелік умовних позначень та скорочень, основний корпус, що охоплює вступ, літературний огляд, опис матеріалів та методів дослідження, сім розділів авторських досліджень, висновки та рекомендації для практичного застосування. До роботи додано список із 171 джерела літератури (147 англійською та 24 українською мовами), а також ілюстровано за допомогою рисунків та таблиць для наочності.

Вступ, представлений на 7 сторінках, детально підкреслює важливість вибраної теми дисертаційної роботи. У даному розділі чітко визначено мету дисертаційної роботи та окреслено завдання дослідження, які сприяють її виконанню. Здійснено глибокий аналіз наукової новизни та практичного значення проведеної роботи, особливо визначено власний внесок дисертантки при проведенні досліджень. Надано інформацію щодо апробації отриманих даних.

Матеріали вступної частини свідчать про високий професійний рівень автора і його готовність до проведення даного дослідження.

У розділі 1 зосереджено увагу на аналізі впливу вживання психоактивних речовин на поширення інфекційних захворювань, що передаються статевим шляхом, серед жінок фертильного віку. Вивчення літератури демонструє, що зловживання такими речовинами суттєво збільшує ризик інфікування ІПСШ через небезпечну сексуальну поведінку та ігнорування засобів профілактики. Вказано на необхідність всебічного підходу до профілактики та лікування ІПСШ, який би охоплював не тільки медичні заходи, але й освітні кампанії, спрямовані на зниження ризикованої поведінки пов'язаної з вживанням психоактивних речовин. Підкреслена потреба у подальших дослідженнях для вирішення проблеми запальних захворювань статевих органів, спричинених ІПСШ, у контексті зловживання жінками наркотиків та психотропних речовин.

Розділ 2 містить опис використаних матеріалів та обраних методів дослідження. Загалом обстежено 110 жінок, розділених на три групи для детального порівняльного аналізу. Застосовані методології охоплюють мікробіологічні дослідження, визначення показників стану імунітету, цитологічні дослідження, дослідження гормонального балансу, а також оцінку психоемоційного стану і процесів перекисного окислення ліпідів. Цей комплексний методологічний підхід дозволив отримати глибоке розуміння впливу наркотичних речовин на репродуктивну систему жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ІПСШ.

Розділ 3 присвячено аналізу зв'язку між наркотичною залежністю та станом репродуктивного здоров'я жінок фертильного віку, які зловживають наркотиками та психоактивними речовинами. Розглянуто соціально-демографічні та клінічні аспекти цієї проблематики. Виявлено, що такі чинники, як вік початку вживання наркотиків, тривалість залежності, соціальне оточення, статус та освітній рівень мають значний вплив на репродуктивне здоров'я. Наголошено на важливості інтегрованого підходу, який би враховував соціальні, економічні та медичні фактори.

Розділ 4 зосереджується на стані мікробіоценозу урогенітальних органів жінок фертильного віку, які зловживають наркотиками, з акцентом на ІПСШ. Встановлено велику частоту асоціацій між бактеріями та грибками, а також значну присутність патогенних мікроорганізмів. Виявлене зниження кількості захисної мікрофлори, зокрема лактобацил, свідчить про порушення мікроекології сечостатевих шляхів. Підкреслюється потреба в індивідуалізованому підході до лікування.

В **розділі 5** представлені результати досліджень особливості імунної відповіді у жінок з ІПСШ на тлі наркотичної залежності. Виявлено значні зміни в імунному статусі, що підкреслює складність взаємодії між інфекційними агентами, наркотичною залежністю та імунною системою.

Розділ 6 зосереджує увагу на гормональних порушеннях у жінок з репродуктивними розладами на фоні зловживання наркотиками. Дослідження виявило глибокі зміни менструальної функції та гормональний баланс, що вимагає комплексного підходу до його корекції.

Розділ 7 висвітлює психоемоційний стан жінок з хронічними ІПСШ, які вживають наркотики. Встановлено, що такі жінки мають виражені психологічні розлади, що вимагає уваги до психологічного аспекту лікування наркозалежності.

Розділ 8 аналізує морфофункціональні зміни статевих органів, підкреслюючи зв'язок між наркотичною залежністю, ІПСШ та розвитком патологій шийки матки.

Розділ 9 досліджує вплив наркотичної залежності на процеси перекисного окислення ліпідів, виявляючи зниження антиоксидантного потенціалу.

В **розділі 10** представлені результати застосування удосконаленого комплексу лікувальних та профілактичних заходів при хронічних запальних захворювань статевих органів, викликаних ІПСШ у жінок, що зловживають наркотичними та психотропними речовинами з використанням сучасних фармакологічних та психотерапевтичних методів. За результатами дослідження зроблено 9 висновків, які повністю відповідають завданням дослідження, демонструючи важливість та актуальність виконаної роботи.

У порядку наукової дискусії до автора виникло таке запитання:

1. В який спосіб зміни мікробіоценозу урогенітальних органів впливають на репродуктивне здоров'я жінок з вживанням наркотичних і психотропних речовин?

2. Які пропонуються підходи до лікування та профілактики запальних захворювань статевих органів у жінок фертильного віку, що зловживають наркотиками та психотропними речовинами?

Висновок. Дисертаційна робота Шпортенко Ірини Анатоліївни на тему «Удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин» за актуальністю обраної теми, методичним рівнем виконання, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів для медицини повністю відповідає вимогам які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р.

Загальна оцінка дисертації – позитивна.

Здобувач Шпортенко Ірина Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

Доктор медичних наук, професор
кафедри акушерства, гінекології та планування сім'ї
Навчально-наукового медичного інституту
Сумського державного університету

I.M. Нікітіна

Учений секретар

A.I. Рубан